

„Zapiski Kazimierzowskie”, nr 24: *Kobiety w społeczeństwie Polski średniowiecznej*, kolegium red.: Z.J.Zasada [i in.], Kowal : Stowarzyszenie króla Kazimierza Wielkiego w Kowalu 2020, 161 s.

<https://doi.org/10.52404/ttnwloc.stwl.23.37>

Brak rzetelnej wiedzy w jakiejś dziedzinie kreuje często jej fałszywy obraz. Ma to miejsce m.in. także w odniesieniu do epoki średniowiecza. Gdyby średniowiecze było Ciemnogrodem, tak jak je przedstawiali historycy marksistowscy, zwłaszcza w podręcznikach szkolnych, nie powstawałyby wtedy uniwersytety, z których ludzkość jest dumna do dziś. Dzięki rzetelnym badaniom historyków ocena tej epoki ulega dziś zasadniczej zmianie. Cenny wkład w to dzieło wnoszą również opracowania zamieszczone w 24 numerze „Zapisków Kazimierzowskich”, wydanym przez Stowarzyszenie Kazimierza Wielkiego w Kowalu. Prezentuje on wystąpienia dziewięciu prelegentów podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej, która odbyła się w dniu 14 lutego 2020 roku w Kole. Była poświęcona tematyce: *Kobiety w społeczności Polski średniowiecznej*. Zorganizowali ją: Stowarzyszenie Króla Kazimierza Wielkiego w Kowalu na Kujawach, Burmistrz Miasta Koło i Włocławskie Towarzystwo Naukowe. W skład Komitetu Naukowego Konferencji wchodził: prof. dr hab. Antoni Barciak (Uniwersytet Śląski w Katowicach), przewodniczący Kapituły Odznaczeń Króla Kazimierza Wielkiego; prof. dr hab. Stanisław Kunikowski, rektor Kujawskiej Szkoły Wyższej we Włocławku, wiceprzewodniczący Kapituły Odznaczeń Króla Kazimierza Wielkiego; dr hab. Barbara Kowalska, prodziekan Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Patronat nad konferencją sprawował Eugeniusz Gołembiewski, prezes Stowarzyszenia Króla Kazimierza Wielkiego. Jej gospodarzem był dr Krzysztof Witkowski, burmistrz Miasta Koło, a współgospodarzami: Tomasz Nuskiewicz, dyrektor Muzeum Techniki Ceramicznych w Kole; Grzegorz Mokrzycki, prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Miasta Koło nad Wartą, i Kujawska Szkoła Wyższa we Włocławku. Redakcji materiałów pokonferencyjnych dokonał Komitet Redakcyjny „Zapisków Kazimierzowskich”. Autorem fotografii tam zamieszczonych jest Wojciech Nawrocki.

Opublikowane w 24 numerze „Zapisków Kazimierzowskich” artykuły prelegentów poprzedza *Słowo wstępne* Krystyny Pawlak, członka Zarządu Stowarzyszenia Króla Kazimierza Wielkiego.

Zamieszczone w zeszycie publikacje otwiera opracowanie dr. n. hum. Witolda Brzezińskiego, absolwenta studiów historycznych i doktoranckich na UMK w Toruniu oraz studiów na Uniwersytecie Środkowoeuropejskim w Budapeszcie, adiunkta na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, zatytułowane *Doświadczenia życia panny szlacheckiej w późnośredniowiecznej Polsce. Wybrane zagadnienia* (s. 11–29). Analizując materiał źródłowy, zapiski ksiąg sądowych dawnych powiatów Wielkopolski z okresu późnego średniowiecza autor stwierdza, że panny szlacheckie, podobnie jak mężatki i wdowy, miały w tym okresie pełną zdolność procesową. Na mocy Statutów Kazimierza Wielkiego cieszyły

się również przywilejami (s. 18). Opracowanie jest cenną informacją o statusie społecznym kobiety z okresu późnego średniowiecza.

W artykule zatytułowanym *Kobiety z najbliższego otoczenia Bolesława I Chrobrego i ich wpływ na życie oraz sprawowanie przez niego rządów* (s. 30–46) dr n. hum. Zdzisław Jan Zasada, absolwent Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i studiów podyplomowych w Szkole Głównej Służby Pożarniczej, charakteryzuje sylwetki czterech żon tego króla oraz ich rolę w jego polityce dyplomatycznej. Zaślubiny królewskie miały zawsze podłoże polityczne. Wybranki króla nie zawsze cieszyły się jego miłością. Opracowanie jest cennym uzupełnieniem naszej wiedzy o życiu i sprawowaniu rządów przez jednego z największych władców polskich, króla Bolesława I Chrobrego. Zamieszczone w artykule ilustracje uwydatniają jego treść.

Doktor nauk o zdrowiu Wioletta Wojciechowska, absolwentka kierunku Pielęgniarstwo oraz kierunku Socjologia Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w artykule *Zdrowotne i psychospołeczne aspekty kobiet w średniowieczu* (s. 47–59) omawia tę problematykę w kontekście średniowiecznej, zdominowanej nauką Kościoła, wizji świata i cielesności. Liczne fotografie obrazują sceny życia w epoce średniowiecza (jak np. średniowieczny poród, upuszczanie krwi, średniowieczna biesiada).

Doktorant z zakresu historii na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie w opracowaniu pt. *Święta Kinga – władczyni, święta fundatorka* (s. 60–70) przedstawił życie i wkład księżnej Kingi w gospodarczy rozwój księstwa krakowsko-sandomierskiego. W ocenie autora jest ona jedną z najbardziej rozpoznawalnych i zasłużonych kobiet w dziejach Polski. Radziła sobie umiejętnie w ówczesnym świecie zdominowanym przez mężczyzn (s. 69). Opracowanie ubogacają również liczne fotografie.

Ks. dr hab. Lech Król, prezes Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, jest autorem artykułu pt. *Kobiety w okresie średniowiecza w świetle życia i działalności św. Mechtyldy von Hackeborn oraz klasztoru w Helfcie* (s. 71–85). W oparciu o wybrane przykłady przybliżył on obraz średniowiecznych mniszek. Ukazuje także ich wielki wkład w życie religijne epoki, w jej kulturę i naukę.

Autorką kolejnego opracowania jest dr n. pedagogicznych Urszula Kempieńska, adiunkt na kierunku pedagogika w Kujawskiej Szkole Wyższej we Włocławku. W artykule pt. *Seksualność kobiet w średniowieczu* (s. 86–99) ukazała specyfikę tej problematyki. Sfera seksualności kobiety epoki średniowiecza była podporządkowana całkowicie mężczyźnie. Kobieta stanowiła jego własność (s. 88). Autorka ilustruje opracowanie licznymi fotografiami.

Dr n. hum. Anna Prokopiak-Lewandowska, absolwentka historii i pedagogiki na UMK w Toruniu, podjęła się opracowania problematyki *Ubioru i mody kobiecej w Polsce średniowiecznej* (s. 100–115). Kanony piękna i bogactwo średniowiecznej mody budzą niejednokrotnie podziw współczesnych. Były wyrazem nie tylko

społecznej pozycji ówczesnej kobiety, lecz również jej wrażliwości estetycznej w ramach obowiązujących ją w tym okresie norm obyczajowych. Fotografie zamieszczone w artykule ilustrują ówczesne elementy ubioru i mody.

Dr Adam Wróbel, profesor Kujawskiej Szkoły Wyższej we Włocławku, absolwent UMK w Toruniu, w artykule pt. *O literackich obrazach Nowojki z nadwiślańskiego Dobrzynia – pierwszej średniowiecznej emancypantki polskiej* (s. 116–132), przybliżył nam piękną legendę o polskiej kobiecie z XV w., która żądna wiedzy, uczęszczała przez dwa lata na wykłady w Krakowskiej Wszechnicy. Pochodziła z pobliskiego Dobrzynia. Obraz Nowojki wydaje się być personifikacją potrzeb duchowych kobiety epoki średniowiecza.

Listę opublikowanych w 24 numerze „Zapisków Kazimierzowskich” opracowań zamyka artykuł Hanny Szczechowicz, dr. n. hum. w zakresie historii, pt. *Wizerunek kobiety w malarstwie średniowiecznym* (s. 133–146). Arcydzieła sztuki malarskiej z okresu średniowiecza przedstawiają kobietę jako ucieleśnienie piękna, harmonii i spokoju. Częstym motywem w malarstwie była postać Matki Bożej. Liczne Madonny, będące dziełem wybitnych artystów, przedstawiają niezrównane piękno Maryi. Artykuł ubogacają liczne fotografie arcydzieł malarstwa z tej epoki.

Problematyka kobiety w Polsce średniowiecznej, jak słusznie zauważa autorka *Słowa wstępnego*, jest często pomijana w badaniach współczesnych historyków. Ogłoszone drukiem materiały z konferencji wypełniają tę lukę. Pozostaje jedynie zachęta do lektury wszystkich wspomnianych wyżej artykułów. Uzupełni ona z pewnością naszą wiedzę o sytuacji kobiety w Polsce epoki średniowiecza.

ks. Leonard Fic

 <https://orcid.org/0000-0003-3176-1737>
L.Fic@diecezja.wloclawek.pl

Nasz Długosz to młodości szkoła... W XX rocznicę reaktywacji Szkoły im. ks. Jana Długosza, red. J. Kędzierski, Włocławek 2020, 256 s.

<https://doi.org/10.52404/ttnwloc.stwl.23.38>

„Jubileusz szkoły to oczywiście piękna okazja, by podziękować wszystkim, którzy ją stanowią: Nauczycielom i Uczniom: niechby wychowawcy stawali się dla podopiecznych prawdziwymi autorytetami, a młodzi znajdowali w swoich przełożonych oparcie, zrozumienia i prawdziwe wzorce prawego postępowania!”. Takie wezwanie biskup włocławski Wiesław A. Mering zamieszcza w słowie stanowiącym wprowadzenie do albumu, który ukazał się w 2020 r., staraniem dyrektora szkoły, ks. dr. Jacka Kędzierskiego, redaktora prezentowanej publikacji.

Opisywany album stanowi podsumowanie przeżywanych w ostatnich latach ważnych dla Zespołu Szkół Katolickich im. ks. Jana Długosza we Włocławku jubileuszy, zarówno tych państwowych jak i szkolnych: sześćsetną rocznicę uro-